

Grönfoderväxter till får

Historiskt sett har foderraps och foderrovor haft en dominerande ställning som slutgödningssgrödor för lamm, speciellt i Storbritannien. Det var först med de stora prisfallen på spannmål under 80-talet som spannmål och kraftfoder kom att ta över som det självklara alternativet. Håller prisnivåerna på spannmål i sig på dagens nivå kanske vi får se en återkomst av grönfoderväxterna i stor skala?

De ökande spannmålspriserna innebär ett återuppväckt intresse för grönfoderväxter.

Nackdelar
Grönfoderväxter är relativt dyra grödor att odla. I praktisk odling kan man räkna med cirka 1,20-1,50 kr/kg ts konsumerad mängd. Kostar spannmålen 90 öre/kg är alltså valet rätt givet. Kostar spannmålen 2 kr/kg är det en helt annan spelplan.

En praktisk nackdel är att det är svårt att kombinera grönfoderväxter med en viss tillskottsutfodring av kraftfoder. Exempelvis om lammen växer sämre än förväntat. Grönfoderväxterna har låg andel NDF och passar dåligt ihop med kraftfoder/spannmål. I praktiken blir det antingen/eller. Antingen ger man vall plus kraftfoder/spannmål eller så ger man grönfoderväxter med eller utan vall.

Grönfoderväxterna kan ge hög avkastning per hektar under en kort period. Därför är det bra om man har flexibel stängsling som elnät, eltråd så det är lätt att anpassa stängslingen till konsumtionen. Speciellt på kålväxter är

det lätt att en hög produktion ger ett lågt utnyttjande. Det optimala ur lammens behov är ofta att man plöjer upp vallen efter första skörden och sen sår grönfoderväxter mellan 20 juni-10 juli. Arbetsmässigt kan det vara svårt eftersom det ofta krockar med vallskörden. Torka kan också hindra sådd vid den här tidpunkten på året.

Fördelar

Rätt odlat och med rätt timing kan grönfoderväxterna ge ett stort näringsrikt tillskott av ett parasitfritt bete som ger bra tillväxt på lammen. (Se tabell 2) Speciellt stor potential har de som bete efter den 1 september då vallväxternas blad ofta börjar tappa kraft och näringsinnehåll. Alltmer av vallväxternas näringscirkulation går då ner mot rotsystemet så att växterna kan bygga upp förråd

för vintern. Grönfoderväxterna däremot växer obekymrat vidare för att till slut frysa bort under vintern.

Grönfoderväxterna är också ett bra sätt att få mer omväxlande växtföljder på ofta väldigt valldominerade fårgårdar. Fodervicker/rajgräs och perserklöver/rajgräs är en av de bästa grödorna mot vallogräs som kvickrot och skräppa. Aggressiva arter som foderrova, raps och bovete är bra på att lösa upp jorden och ge bra struktur åt gamla hårdplöjda vallar.

Foderraps och foderrova är lättodlade, aggressiva ettåriga kålväxter. Kräver mycket näring eller bra förfrukt för att fungera bra som tillväxtbete för lammen. Sås 60-80 dagar innan betning. Kan sås från mitten av maj till början av augusti.

Betesförsök Nya Zeeland 2007

Bete	Lammtillväxt/dag i gram	Vitklöverandel
Vitklöver	311	100 %
Foderraps Hunter	222	0 %
Vitklöver/rajgräsvall	160	10 %

Den vanligaste grönfoderväxten som man betar är foderraps.

Går bäst på kraftiga, näringsrika jordar med god vattenhållande förmåga, dvs. typiska käljor. Är det bra gräsjordar är det ofta bra käljor. Fryser bort vid cirka 10 minusgrader. Foderrovan går bättre än rapsen på torrare, mer näringsvaga jordar.

Normalt kan man räkna med en lammtillväxt på 180-200 gr/dag på rena kälväxter och cirka 250 gram om man har en blandning av en bra vitklövervall och foderraps. Man skall bara ha lamm i god tillväxt på kälväxter. Inga avstannade lamm eller problemdjur, inga mineralproblem. Ta gärna bort de 5-10 % sämsta djuren i gruppen. Räkna med totalt cirka 30-35 lamm per hektar grönfoder i 5-7 veckor från avvänjning

till slakt. Helst inte mer än 4-5 dagars konsumtion i varje fålla. Under goda växtbetingelser ger både rapsen och rovarna en del återväxt.

Fodervicker/rajgräs

Fodervicker påminner om foderärter, men har ett spädare, bladigare växtsätt. Slitstark gröda som är rätt tålig mot både torka, översvämning och låg näringstillförsel. Det är ett dyrare utsäde än kälväxterna, men inte så krävande på näring och vatten. Kan ge lammtillväxter uppemot 250 gr/dag så länge andelen vicker är hög.

Samodlas ofta med italienskt eller westervoldiskt rajgräs. Bovete och fodervicker är ett alternativ på magra jordar. Vill man ha bättre återväxt kan man blanda i

rödklöver och blodklöver. Flexibel gröda genom att den både kan ensileras och betas. Aggressiv mot ogräs. Kan sås från tidig vår till mitten av augusti. 45-70 dagar innan första avbetning. Fodervickern ger oftast två avbetningar. Därefter tar de ettåriga rajgräsen över. Som rajgräsvallar kan de sen användas som beten under sen höst och vinter. Milda vintrar övervintrar det italienska rajgräset och kan ge ett bra första vårbete.

Perserklöver går bäst på fuktiga, vattenhållande jordar som aldrig torkar ur på sommaren. Tål även rätt vattensjuka jordar. Blandas med cikoria om man vill ha hög lammtillväxt. Blandas med ettåriga rajgräs om man vill ha bättre konkurrenskraft mot gräsogräs eller använda det som höstbete. På varierande jordar kan man använda en blandning av perserklöver och blodklöver som baljväxter. Perserklöver växer bäst mitt i sommaren och är i motsats till fodervicker, foderraps och rova enbart ett sommargrönfoder. Inte för användning efter 15 september.

Blodklöver har sämre smaklighet än perserklöver och fodervicker. Odlingvärd på torra jordar genom sitt djupa rotsystem och goda torktålighet.

Bovete kan ersätta kälväxterna på magra, näringsfattiga jordar. Snabb uppkomst, aggressiv. Bör betas efter 50-55 dagar. Samodlas med vicker eller lupin. Mycket frostkänslig. Tvåhjärtbladig växt som är helt obesläktad med andra lantbruksgrödor. Högre avkastning än någon annan gröda på ogödslade jordar.

Text och foto:

Gunnar Danielsson,

Olssons frö

CRYSTALYX ÖKAR GROVFODERINTAGET MED MELLAN 10-15 %

Crystalyx är ett sortiment av koncentrerade näringstillskott för idisslare - ett smakligt tillskott som ökar foderintaget, foderomvandlingsförmågan av bete, grovfoder och kraftfoder.

För information, kontakta närmaste återförsäljare eller Spannex, tfn: 0521-26 20 50
www.spannex.se

Teknosan

VITALT FÖR DJUREN

NYHET! ORGANIX PLUS FÖR KRAV-CERTIFIERAD PRODUKTION